

Opbrengst gesprekstafels transitie Directeurenoverleg 9 april 2025

Aan elke tafel hebben een aantal directeuren van gedachten gewisseld over een onderdeel van de transitie naar een nieuw adviesmodel. Hieronder de opbrengst van deze tafels.

Gesprekstafel 1:

structuur

We hebben gesproken over een aantal thema's die samenhangen met structuur. Waaronder de noodzaak om jonge makers meer en grotere ondersteuning te bieden vanuit projectsubsidies zónder dat zij meteen een organisatie hoeven op te bouwen. En de noodzaak dat meerjarig gesubsidieerde instellingen een beroep zouden moeten kunnen doen op een flexibel projectbudget voor bijzondere programmering.

Hoe bouwen we het cultuurhuis van de stad?

Het begint met een ambtelijke visie op wat cultuur in onze stad moet zijn. Een samenhangende visie op kunst en cultuur in de stad, in Rotterdam, waar keuzes uit voortvloeien.

Rotterdam is: doorgroeien, ontwikkelen, en soms afstoten.

Kenmerken van een nieuwe structuur:

Zekerheid

Flexibiliteit

Toegankelijkheid / ruimte voor grassroots

Het ecosysteem

De inhoud bovenaan: het gaat om kunst en cultuur

Begin bij wat er al is, dat is de basis. Dat hoeft niet weg, dat mag erkend worden.

Maak onderscheid op grootte, zwaarte, financiën en daaruit volgt de zwaarte van de aanvraag en de verantwoording.

Er kan worden gestuurd op verschillende stromingen en bevolkingsgroepen, maar wel in de breedte: niet altijd hoeft alles bijvoorbeeld voor alle leeftijden, genders en culturele achtergronden te zijn.

Transparantie over budget

- Het budget voor alle regelingen moet helder zijn en er moet transparant worden gecommuniceerd, net als het bedrag dat nog niet is geclaimd.
- Cultuurbudget moet als cultuurbudget geoormerkt blijven
- Iedereen moet de kans krijgen extra aanvragen in te dienen

Voorbeeld: er blijft geld over van het cultuurcoach budget, en sommige instellingen worden getipt om alsnog een aanvraag in te dienen, omdat anders het budget naar de afdeling sport gaat.

Grootte en zwaarte

Nu zijn meer dan 100 instellingen meerjarig gesubsidieerd, met allemaal dezelfde zware eisen bij de aanvraag en later bij de verantwoording, terwijl de grootte en de ervaring enorm uit elkaar liggen.

Level playing field:

- Trek de gebouwen/ collectiebeheer van gemeentelijk bezit eruit, betaal programmering (met een klein stukje kantoorkosten of repetitieruimte)
- Zwaarder of groter programmeringsbudget betekent zwaardere verantwoording
- Extra taken ook extra subsidiëren: domeinoverstijgend, talentontwikkeling, educatie, bijzondere samenwerkingsprojecten

Visitatie door peers: prachtig systeem, maar ingebed in kaders.

- Feedback die opbouwend is
- Tips die beargumenteerd opgevolgd of juist genegeerd kunnen worden
- Als het gedaan wordt, dan de resultaten meenemen in de aanvraag volgende periode of in een jaarverslag.
- Misschien alleen doen als een tussenevaluatie bij 6-8 jaar subsidie

Duur/grootte

Duur termijnen

- Voor RBC of al langer meerjarig ondersteunde instellingen geldt, dat
 - De cultuurplanperiode mag langer zijn: een periode van 6 of 8 jaar ipv 4 jaar brengt rust.
 - De termijnen van verschillende overheden, particuliere fondsen en verschillende regelingen van de Gemeente Rotterdam zouden gelijk moeten lopen.
 - De beslistermijn moet bij alle regelingen worden behaald. Nu gebeurt het te vaak dat de beslistermijn van 8 weken niet wordt behaald, en met 12 weken wordt verlengd. Voor instellingen geldt vaak dat zij verschillende financieringsregelingen aanvragen, die met elkaar samenhangen in begroting en afrekening.
- Voor jongere makers met iets meer ervaring geldt dat:
 - Zij nu noodgedwongen aanspraak maken op de meerjarige regelingen. Het projectbudget is te laag. Maar een periode langer dan een jaar of langer dan 2 jaar is voor hen nog lastig te overzien en artistiek in te vullen.
 - Zij de kans moeten krijgen om organisatorisch te groeien naar een steeds volwassener en professionelere organisatie: bijvoorbeeld met oplopende schalen van 15-50 duizend euro en lage verantwoording, dan 50-100 duizend euro voor een geheel project etc.
 - Zij ondersteuning zouden moeten krijgen vanuit het ambtelijk apparaat bij het schrijven van een aanvraag. (dit gebeurt in Antwerpen ook, daar schrijven zelfs de ambtenaren de aanvraag voor instellingen)
 - Een "instap"-meerjarige regeling van 2 jaar, zoals de impulsregeling, is heel fijn, en zou herhaalbaar moeten kunnen zijn, mits en de artistiek ideeën niet zijn opgedroogd, de beloofde resultaten behaald, en er goede plannen en goede zin zijn om door te gaan.
- Voor beginners (net afgestudeerd, autodidact) geldt dat:
 - Zij een doorlopend kleine aanvraag moeten kunnen pitchen (bijvoorbeeld tot 5k)
 - Zij een gift krijgen, geen subsidie (dus geen verantwoording)
 - Zij een beroep moeten kunnen doen op bepaalde presentatieplekken in de stad

Timing verantwoording

De verantwoordingstermijnen moeten gelijk worden getrokken. Nu moet voor iedere aangevraagde regeling apart worden verantwoord, op een specifieke manier. Dit terwijl meerjarig gesubsidieerde instellingen ieder jaar al een jaarrekening en jaarverslag maken.

- Onderscheid tussen subsidies (verantwoorden) en giften (geen verantwoording nodig)
- Op een zelfde tijdstip
- Met een zelfde structuur / inhoud

Gesprekstafel 2:

structuur

Duiding

Deze 2 A4 kwamen tot stand tijdens een sessie van het DO met een willekeurige leuke groep mensen / leden van het DO. We hebben 1,5 uur de tijd genomen om van gedachten te wisselen over de beperkingen van het huidige model en vooral dus over de kansen en verrijking voor het toekomstige stelsel. Wij zijn zeker nog niet uitgepraat.

Samenvatting

Het huidige model met de bijbehorende instrumentaria sluit onvoldoende aan bij de diversiteit van de culturele sector. Het model vraagt om verrijking waarbij verduurzaming centraal staat en waarbij gemeenschapsgeld beter wordt benut.

Vraagstelling

Is het Cultuurplan het “heilige einddoel” voor een (nieuwe) instelling? Moet je altijd in het Cultuurplan willen belanden, met alles wat erbij komt kijken, zoals de mega administratieve rompslomp.

Nee. Laat initiatiefnemers/initiatieven doen waar zij goed in zijn, zonder dat zij direct moeten opschalen naar een CP-instelling met alles wat daarbij komt kijken aan administratie en governance. Daar moet binnen het model dan wel ruimte voor zijn en die is er nu niet. Enerzijds niet vanwege het instrumentarium, anderzijds niet vanwege de beperkingen van de subsidieverordening van de gemeente.

Wat is het doel van de culturele sector? mooie programma's maken. Daar zijn we compleet eensgezind over. Dat kan via initiatieven, makers en instellingen etc. Maar een instelling / instituut betekent ook overhead. En hoe meer overhead, hoe meer rompslomp en dus geld dat daar naar toe gaat en niet naar de programmering.

Verrijking van het huidige model

Uitgangspunten

Basis instellingen die je als stad altijd wil behouden. Die zouden ook niet iedere 4 jaar door een hoepel - zoals die nu is - moeten springen.

Stop duurzaamheid in mensen, in plaats van instellingen.

Geef makers via instellingen een basisinkomen voor een alternatieve cultuurplanperiode naast het institutionele Cultuurplan.

Naast de projectsubsidies ook een hogere mate van duurzaamheid. Bijvoorbeeld voor door middel van een fonds. Let hierbij wel op hoe dit fonds wordt ingericht, want het is wel weer overhead.

Instrumentaria

1. Zorg als gemeente dat je meerdere mogelijkheden faciliteert om subsidie te kunnen verlenen aan initiatieven/initiatiefnemers: zij moeten niet meteen een instelling hoeven zijn! Doe dit via een collectief of via bestaande instellingen. Let op, valkuil: er zijn ook gewoon

commerciële ondernemers, dus wat is de culturele waarde voor de stad moet een criterium zijn. Dit moet beoordeeld worden.

2. Projectsubsidies voor eenmalige / eerste keren

3. De tussenlaag: Duurzaamheid voor terugkerende evenementen: belangrijk dat niet iedereen en alles een instelling/instituut moet worden om subsidie te ontvangen van de gemeente. Daarvoor kan een route zijn om aan te kunnen haken bij een andere instelling/stichting. Zorg dat de verantwoording laag ligt, duurzaamheid is hiervan groter belang. Dus: een middenweg waarbij een initiatief een initiatief kan blijven, zonder dat het meteen een fullblown governance verantwoordings instituut moet worden. Dit zou middels een fonds kunnen. Ander soort hoepel!

4. Impulsregeling, voorportaal voor het Cultuurplan waar ontwikkeling naar een instelling plaatsvindt.

5. Cultuurplan voor instellingen, wel langer dan 4 jaar

6. Rotterdamse Basis “voor altijd” op basis van een heldere visie, wettelijke taken, huisvesting, aanvullende transparante afspraken en toets-criteria. Aanvullende afspraken voor basisinstellingen: adopteer een aantal projecten, pay it forward, kennisdelen etc. Stel dus voorwaarden aan de basisinstellingen.

In deze structuur zou op alle lagen en in het bijzonder in laag 6 een learn, earn, return / pay it forward / kennisdeling aspect moeten zitten.

En idealiter aanvullend: een experiment/klooi-plek, zoals Nighttown ooit was. Voor vragen: Christian (Rotown).

Je zou ook het gesprek kunnen voeren over facilitaire zaken. Stel hier budget voor beschikbaar, bijvoorbeeld voor:

- Wie wil de administratie doen van 20 instellingen?
- Wie wil de HR doen van 10 andere instellingen?
- Wie kan 10 makers huisvesten?

Het is geen lineair model. Je kunt “voor altijd” in een laag blijven zitten. Met andere woorden: het cultuurplan is niet het einddoel. Het einddoel is programmering maken!

Op alle lagen in dit model moet uitstroom mogelijk zijn, hoe regel je dat zorgvuldig op elke laag.

Aanvullende opmerkingen / suggesties

- Het blijf een verdeling van schaarste.
- Maak een (financiële) ondergrens en bovengrens voor aanvragen in de tussenlaag, de “fonds-laag”.
- Maak een (financiële) ondergrens voor het Cultuurplan.
- En doe een voorgesprek/voorselectie/dialogo voor nieuwe aanvragers (ben je levensvatbaar of niet).
- Maak keuzes. Niet kaassschaven: alle cultuurplaninstellingen

Te weinig om van te leven en te veel om te sterven, is dodelijk voor je culturele sector: de sector is dan aan het overleven in plaats van aan het programmeren, maken, bloeien met gemeenschapsgeld.

- Zorg dus dat een instelling met een aanvraag levensvatbaar is.
Dat kan dus ook met een basissubsidie voor de organisatie en aanvullende projectsubsidie. Een modulaire wijze van subsidieverstrekking. Stop een deel van het cultuurplanbudget in projectsubsidie. Dan heb je gesprek over programma.
- Terzijde: de schijnzelfstandigheid / zzp wetgeving is ook hier wel een aandachtspunt.

Tot slot

Zoek uit van de afgelopen 3 a 4 periodes hoeveel nieuwkomers in het Cultuurplan gebleven zijn. Met andere woorden: hoe duurzaam is het Cultuurplan voor instromers? En wat betekent dit voor het verdelen van gemeenschapsgeld?

Gesprekstafel 3:

beoordelingssystematiek

(input het eerder ingezonden stuk van Nikki Kamps hierover)

Het gesprek heeft alle onderdelen van het adviesmodel aangeraakt en ook de vraagstukken waarmee de Kwartiermaker aan het werk is gegaan.

We zijn direct de diepte ingedoken en hebben vooral gesproken over de randvoorwaarden waaraan een nieuw systeem moet voldoen.

Integraliteit en transparantie zijn de belangrijkste voorwaarden gekoppeld aan meer ruimte voor de aanvrager of de beoordeling: waar wil ik op beoordeeld worden?

Met de inzet van Nikki om meer naar rollen te kijken in regie van de instellingen zelf kwamen we op de volgende punten:

1. De vraag is hoe je vanuit modellen en rollen tot een goede integrale afweging komt. Deze afweging mist in de huidige Cultuurnotaperiode waardoor onduidelijk is hoe er vanuit individuele afwegingen gekeken is naar het 'ecosysteem' van de sector en de stad.
2. De leden aan tafel omarmen het idee van de rollen maar vragen zich wel af hoe je dit goed in zijn geheel kunt beoordelen. En wat kunnen we onder rollen verstaan? Gaat het hier om educatie, talentontwikkeling (onderdelen die nu meegenomen worden in afwegingen) of gaat het ook over andere rollen die leidend kunnen zijn en over welke rollen gaat dit dan?
3. Artistieke kwaliteit is de afgelopen periode leidend geweest als belangrijkste afweging voor een positieve beoordeling. Kwaliteit is belangrijk maar wordt omgeven door allerlei andere rollen die op gelijke hoogte zouden moeten worden meegewogen in de beoordeling. En dit moet de keuze van de instelling zelf zijn: waar wil je dat de commissie het zwaartepunt legt in het advies?
4. Vraag blijft hoe je dit integraal beoordeelt en met name ook wie er met welke kennis in de commissies plaatsnemen? Nu is dit alleen een vertegenwoordiging uit het culturele veld. Een nieuwe vorm van beoordelen vraagt ook opnieuw kijken naar commissieleden en naar expertises.
5. We zien het ecosysteem niet als een lineaire lijn binnen een discipline of als lijn in de sector maar meer als een wolk waarin ontwikkelingen op lijnen en rondom lijnen cirkelen en ontstaan. Dit om aan te geven dat ontwikkelingen niet alleen op de cultuurlijn lopen maar dat deze ook vanuit een reactie, behoefte etc. oppopt en ruimte mag vragen in het systeem.
6. Vraag is hoe zorgen we ervoor dat bovenstaand model zich kan ontwikkelen en ruimte krijgt zonder inmenging van de politiek? Al jaren worden de criteria van bovenaf opgelegd en daar is waar de sector zich dan ook toe verhoudt. Dit leidt tot plannen die hierop een antwoord geven maar de sector en omgeving niet werkelijk veranderen. Hierin dient de gemeente een ondersteunende rol in te nemen.
7. Zorg voor een transparant puntensysteem dat voor iedereen duidelijkheid geeft. De keuze voor rollen vraagt een breed systeem van criteria waarbij het aanvinken van rollen tot een gelijk speelveld moet leiden.

Gesprekstafel 4:

beoordelingssystematiek

Een verzameling algemene observaties waar iedereen zich in kan vinden.

Besproken:

- Opzet beoordeling
- Termijnen, verantwoording en monitoring
- Commissies
 - Werving
 - Samenstelling

Opzet beoordeling

- De planning en het proces moeten doordacht zijn en hier moet radicaal transparant over worden gecommuniceerd met aanvragers: alles op tafel tenzij hele sterke reden waarom niet. Maak het proces van de commissies inzichtelijk, dan kunnen instellingen zich ook beter inleven in de moeilijke taak van de commissie.
- Ambtenaren van de afdeling Cultuur en 'buitenboordmotoren' zoals RF moeten in hun expertise gehoord worden door de commissie. Dit gaat veel fouten voorkomen. Een beoordeling zonder hun input staat met 2-0 achter.
- Raffel hoor en wederhoor niet af maar neem dit serieus. Maak ver vooraf helder wat instellingen daarvan kunnen verwachten (onderdeel van die radicale transparantie).
- Het raakt een instelling heel diep als zij niet de juiste plek kunnen vinden in de beoordeling (bv. de 'verkeerde' commissie of een commissie met belangenverstrengeling). Dat voelt ontzettend onrechtvaardig, alsof je eigenlijk geen kans maakt.
- We hechten aan een opzet met twee 'trappen', dwz deelcommissies die op inhoud beoordelen en een integrale commissie die de uiteindelijke puzzel moet leggen. Wel moet vooraf duidelijk zijn onder welke voorwaarden en op basis waarvan de integrale commissie beslissingen gaat en mag nemen.
- Het kan niet zo zijn dat een beoordelend orgaan na het advies aan de wethouder totaal niet meer aanspreekbaar is of vragen kan beantwoorden over de beoordeling, zowel voor instellingen als voor de gemeenteraad is dat belangrijk.
- Een gemeenteraad die zich voorneemt om een deel van de subsidiepot 'vrij' te houden zodat zij dingen kan 'repareren' gaat in tegen het Thorbecke-principe en ondermijnt de advisering. De precieze rol van de gemeenteraad en het college moet dan ook aan het begin van het proces duidelijk zijn. Wees daar eerlijk over en doe juridisch onderzoek vooraf in plaats van achteraf.
- Het plaatsen van schotten heeft tot nog toe geen positieve resultaten gehad voor de partijen die een schot om zich heen krijgen (zie resultaat RCB). Dus daarmee doorgaan of nieuwe schotten toevoegen om iets te beschermen of stimuleren: denk er niet te simpel over.
- Een instelling moet door een commissie als geheel beoordeeld worden, dat betekent dat het financiële plaatje daar ook onderdeel van is. Dit kan waar nodig geduid worden door een expert, maar het kan niet zo zijn dat commissieleden die op de inhoud moeten beoordelen geen inzicht hebben in de begroting.
- Wat voor grote, ervaren instellingen een drempelwaarde moet zijn om überhaupt beoordeeld te mogen worden (zoals toepassen van culturele codes), daar moeten nieuwe toetreders bij ondersteund worden.
- Aansluiting bij de voorwaarden voor landelijke fondsen is belangrijk voor de individuele instellingen en de positie van Rotterdam in het subsidielandschap.

Termijnen, monitoring, verantwoording

- Er moeten meer verschillende termijnen komen voor structurele subsidie. Je zou voor 1, 2, 4 of 6 jaar kunnen aanvragen naargelang de omvang van je activiteiten en je ervaring. Het verwachte niveau van verantwoording schaalst dan ook mee.
- Maak een cyclus waarbij niet iedereen tegelijkertijd inhoudelijk beoordeeld hoeft te worden zodat er minder druk ligt op het proces. Let hier ook op bij monitoring: laat niet alle instellingen in juni iets aanleveren als er voor sommige instellingen pas in september naar gekeken wordt.

Commissies

- Er moet niet worden getornd aan het idee van *peer-to-peer*-beoordeling. Er lijkt geen redelijk alternatief te zijn (géén cultuurpauze aub).
- Wees open over de samenstelling van de commissies naar zowel de commissieleden onderling als naar de aanvragers, wie komt wat brengen. Houd hierbij ook rekening met expertise op zakelijk vlak en publieksbereik.
- Er moet een uitgebreide onboarding en een offboarding zijn voor commissieleden, hier kan de expertise van ambtenaren Cultuur en RF ook zeer nuttig zijn. Creëer veiligheid door commissieleden voor langere termijn te benoemen. Het moet ook leuk en interessant zijn om commissielid te zijn, niet alleen maar risicovol.
- Het kan echt niet zo zijn dat een commissie moet beoordelen zonder activiteiten van de organisatie te kunnen bezoeken. In het geval van festivals moet daar dus slim mee omgegaan worden. Zo leg je ook gelijk minder nadruk op het geschreven woord in een plan, wat het speelveld meer gelijk maakt.
- De samenstelling van een commissie moet divers zijn, waarbij het helder is welk commissielid welke expertise meebrengt. Het zakelijke deel (zeker bij instellingen met relatief veel publieksinkomsten) mag daarbij niet ondergesneeuwd raken.

Gesprekstafel 5:

een adviesorgaan

Inleiding

Aan deze tafel kwam al vrij snel op tafel dat een fonds naar voorbeeld van het AFK voor Rotterdam als een interessante optie wordt beschouwd. Vervolgens is het gegaan over onder welke voorwaarden zo'n fonds in Rotterdam zou moeten en kunnen functioneren en welke rolverdeling daarbij hoort. Uitspraak Mei Li Vos over concurrentie grootse misser aller tijden. Heeft negatieve impact gehad. Cultuurplan als heilige graal met weinig ademruimte en continuïteit fonds moet meerdere regelingen kunnen aanbieden. Vanuit een brede visie op kunst, cultuur en de stad. Kernwaarden: Transparantie en historisch besef.

Voorwaarden:

- Commissie leden hebben historisch besef kennen Rotterdam.
- Borgen van draagvlak in een mix tussen ervaringsdeskundigen en experts.
- Transparantie aan het begin als het gaat om motivatie.
- Niet een keer een oordeel van deskundigen maar een permanente dialoog met cultuurplan instellingen: Volgsysteem van mensen die instellingen monitoren.
- Differentiëren tussen onderscheid tussen kijken waar het goed gaat per discipline en de cultuursector in het geheel (daar overstijgend over nadenken)
- Voorkomen dat er een scheefgroei ontstaat tussen subsidie eisen en eigen missie en visie. Zodat degene die daar het handigst in is het meest binnenhaalt of dat er een markt ontstaat voor tekstschrijvers en adviseurs (is nu het geval).

Roverdeling

- Ambtenaren bewaken continuïteit van de aanvragen. Ambtenaren bewaken dat die lijn voortgezet wordt.
- Fonds verdeelt publiek geld ambtenaren monitoren of dit publieke geld goed besteed wordt.
- Fonds vertrekt vanuit publiek belang, en vanuit waarde kunst en cultuur. Jaagt ook het intellectuele debat aan. Is een denktank die vanuit hoofdlijnen vertrekt.
- Fonds gelijkwaardige en onafhankelijke gesprekspartner van de gemeente. Kan verschillende belangen afwegen.
- Fonds heeft een verbindende rol.
- In reactie op politieke waan van de dag duurzaam en op de toekomst gericht.

Andere relatie politiek publiek.

Er wordt een mooi voorbeeld genoemd. In Athene staat het theater naast het stadhuis.

Hannah Arendt: Politiek bevindt zich in het hart van de polis de publieke sfeer daar waar mensen handelen door zich uit te spreken met pluriformiteit als gegeven. Op z'n Rotterdams de politiek als hartbewaker van de stad. Geeft een podium om mensen die zich willen verbinden met kunst en cultuur vanuit verschillende gradaties. Kunstvakonderwijs en wetenschap betrekken. Samenwerking vanuit deze visie op politiek vraagt om een geïntegreerde samenwerking met ambtenaren niet alleen via documenten en processen maar vanuit passie en kennis voor de sector.